

SLOVENSKA ZALOŽNIŠKA PRODUKCIJA V LUČI OBVEZNEGA IZVODA PUBLIKACIJ: 2005

Damijana Kisovec Trček

Oddano: 16. 2. 2007 - Sprejeto: 27. 3. 2007

Strokovni članek

UDK 021.84(497.4)»2005«

Izvleček

V prispevku so predstavljeni številčni podatki o založniški produkciji v Sloveniji v letu 2005 v luči obveznega izvoda publikacij - koliko založnikov je bilo evidentiranih in kakšne publikacije so izdajali. Avtorica je črpala podatke iz lokalne baze Narodne in univerzitetne knjižnice v modulu za katalogizacijo v sistemu COBISS. Bistveni kriteriji pri iskanju podatkov o založniški produkciji so bili: tiskane publikacije, slovenski založniki, publikacije so bile prejete kot obvezni izvod in leto izida je 2005. Analiza podatkov je bila pogojena z lastnostmi lokalne baze COBISS in z možnostmi iskanja v njej. Predstavitev rezultatov raziskave temelji na UNESCOvih priporočilih o statistikah o produkciji publikacij. Dejanska slovenska založniška produkcija je večja, kajti Narodna in univerzitetna knjižnica po poti obveznega izvoda ne dobi vseh izdanih publikacij. Toda predstavljeni podatki vendarle odsevajo razmere v založniški produkciji.

Ključne besede: obvezni izvod, knjižnice, založniki, Slovenija

Professional article

UDC 021.84(497.4)»2005«

Abstract

The aim of the article is a presentation of numeric data on publishing production in Slovenia in 2005 with regard to legal deposit – how many publishers were recorded and what kind of publications they published. Data was selected from the cataloguing module of the National and University Library local database in the COBISS system according to the following criteria: printed publications published by Slovenian pub-

KISOVEC TRČEK, Damijana. Slovenian publishing production with regard to legal deposit: 2005. Knjižnica, Ljubljana, 51(2007)1, p. 51-68

lishers in 2005 and received as legal deposit. The research was limited by the characteristics of the local database and the COBISS search possibilities. The presentation of the results follows the UNESCO recommendations for statistics on the production of publications. Actual Slovenian publishing production is larger, since there is a gap between the published publications and the legal deposit copies received by the National and University Library. But the presented data still reflects the conditions in the publishing production.

Key word: legal deposit, libraries, publishing houses, Slovenia

1 Uvod

Primarne funkcije zbiranja obveznega izvoda publikacij so ohranitev narodne kulturne dediščine, izdelava nacionalne bibliografije in dostopnost publikacij za znanstvene in raziskovalne namene. Pridobivanje statističnih podatkov o produkciji publikacij za določeno obdobje je ena izmed sekundarnih funkcij obveznega izvoda publikacij¹. V prispevku je predstavljena založniška produkcija v letu 2005 - koliko založnikov je bilo evidentiranih in kakšne publikacije so izdajali. Gre za analizo dotoka obveznega izvoda publikacij z letnico izida 2005. Podatki so zajeti iz lokalne baze Narodne in univerzitetne knjižnice (v nadaljevanju NUK) v modulu za katalogizacijo v sistemu COBISS (v nadaljevanju lokalna baza za katalogizacijo NUK). Način zajemanja podatkov je bil pogojen z lastnostmi lokalne baze za katalogizacijo NUK in z možnostmi iskanja v njej. Prispevek gradi na podatkih, ki ustrezajo naslednjim kriterijem: gre za tiskane publikacije, letnica izida je 2005, izdale so jih slovenske založbe, le-te je NUK dobil po poti obveznega izvoda². Zajeti so podatki o dobljenem obveznem izvodu z letnico izida 2005. Analiza je bila opravljena v januarju 2007.

Prispevek je razdeljen na dva dela. V prvem delu so predstavljeni podatki za tiskane serijske publikacije, v drugem pa tiskane monografske publikacije. Pri serijskih so izločene knjižne zbirke. Pri monografskih publikacijah so izločene monografske publikacije neknjižnega gradiva in vse tiskane monografije, ki izhajajo več let.

1 Druge sekundarne funkcije obveznega izvoda publikacij so: dokazilo o avtorskih pravicah, nadzor tiska, medbibliotečna izposoja in izmenjava publikacij (Eva Kodrič-Dačić, 2002).

2 V prispevku predstavljeni podatki se razlikujejo od podatkov o obveznem izvodu v letnem poročilu NUK. Letno poročilo temelji na dotoku obveznega izvoda v letu 2005, pri čemer letnica izida publikacije ni pomembna. V prispevku nas je zanimal eden od bistvenih kriterijev - letnica izida publikacije, ne pa, kdaj je NUK publikacije kot obvezni izvod prejel.

2 Metodologija

Prispevek skuša slediti priporočilom UNESCO-a glede statistike o produkciji publikacij, zato da bi bila analiza dotoka obveznega izvoda ne glede na spremenjeno zakonodajo ponovljiva vsako leto in primerljiva z drugimi statistikami o založniški produkciji. Smernicam smo poskušali slediti, kolikor se je le dalo glede na možnosti iskanja v lokalni bazi za katalogizacijo NUK. Pri tem smo naleteli na določene težave. Kljub priporočilom se določeno podpolje, kamor se vnaša UDK vrstilec za statistične namene, lahko podvoji in se tudi podvaja. Podpolje za založnike ni indeksirano, iskanje po podpolju za dobavitelja, ki je indeksirano, za leto 2005 zaradi takrat še veljavne zakonodaje o obveznem izvodu ne pride v poštev³. Ker mora biti vnos v podpolje založnika prepis informacije iz kolofona oz. publikacije (če kolofona ni) v taki obliki, kot je založnik naveden v njej, se lahko naziv določenega založnika pojavlja v več oblikah, ki se pri iskanju posledično lahko šteje večkrat⁴. Podvajanje se je odpravljalo ročno in kar se da natančno. Glede na priporočila bi morali za potrebe analize iz baze potegniti tudi podatke o naslovih knjig⁵ vs. brošur⁶. Glede na to, da imajo nekatere brošure ISBN, iskanje po ISBN ne da uporabnih rezultatov. Ker podpolje za fizični obseg ni iskalno, se te primerjave ni dalo izvesti. Podobno je tudi z izločanjem prve izdaje. Ker podpolje za izdaje ni iskalno, se kljub priporočilom ni dalo izvesti, koliko naslovov pri monografskih publikacijah je prva izdaja. Tudi pri določanju jezika publikacije smo naleteli na težavo: podpolje za indeksiran vnos jezika je možno podvojiti. Vnos v podpolja za vrsto publikacij je indeksiran, a ni obvezen.

3 Serijske publikacije

Pri serijskih publikacijah⁷ so v analizo zajete tiste, ki so jih izdali slovenski založniki in za katere je NUK po poti obveznega izvoda prejel vsaj eno številko z letnico izida 2005. Knjižne zbirke so bile, kljub temu, da sodijo med serijske

3 Dobavitelji za leto 2005 so bili v glavnem tiskarji.

4 Na primer: Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo RS za kulturo, Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo; če je omenjen založnik izdajal publikacije v tujih jezik, še prevod naziva v drugi jezik.

5 "Knjiga je ne-periodična publikacija, ki ima najmanj 49 strani brez ovojne strani, izdana v določeni državi in dostopna javnosti." (ISO 9707:1991, str. 2)

6 Brošura je "ne-periodično natisnjena publikacija, ki ima najmanj 5 in ne več kot 48 strani brez ovojnih strani, izdana v določeni državi in namenjena javnosti." (ISO 9707:1991, str. 3)

7 "Serijska publikacija je kontinuirani vir, ki izhaja v zaporedju med seboj ločenih zvezkov ali delov, ki so ponavadi številčeni, konec izhajanja pa ni predviden. K serijskim publikacijam med drugim spadajo časopisi, revije, elektronski časopisi, imeniki, letna poročila, časniki in knjižne zbirke." (ISBD(CR): 2005, str. 9)

publikacije, izločene⁸. Kot obvezni izvod je NUK dobil 1754 naslovov, ki jih je izdalo približno 1313 založnikov. Razloge za to, zakaj je število založnikov približno, smo že omenili, tu bi izpostavili le posebnost pri vnašanju založnikov pri serijskih. Založniki oziroma izdajatelji pri serijskih publikacijah se v lokalni bazi za katalogizacijo NUK v njim namenjeno podpolje vnesejo v obliki, kot so navedeni v prvi izdani številki oziroma prvi prejeti številki. Ker podpolje za založnika ni indeksirano, se dogaja, da se je posameznega založnika, čigar naziv se je v teku let kakor koli spremenil, izdaja pa več kot en naslov serijskih publikacij, pri iskanju podatkov štelo dvakrat ali večkrat.

Tabela 1: Razpršenost izdajanja serijskih publikacij

založniki, ki so izdali	št. založnikov	založniki v %	št. naslovov	izdani naslovi v %
po 1 naslov	1141	86,9 %	1141	65,1 %
po 2 naslova	101	7,7 %	202	11,5 %
po 3 naslove	35	2,7 %	105	6,0 %
po 4 naslove	17	1,3 %	68	3,9 %
5 in več naslovov	19	1,4 %	238	13,6 %

Pri serijskih publikacijah se kaže velika razpršenost izdajanja po založnikih. Kot vidimo iz Tabele 1, je bilo največ založnikov, ki so v letu 2005 izdali le po en naslov (86,9 %). Le 19 založnikov je v letu 2005 izdalo 5 in več naslovov serijskih publikacij, kar predstavlja le 1,4 % vseh založnikov, ki pa so izdali kar 13,6 % vseh serijskih publikacij. V Tabeli 2 je navedenih deset založnikov, ki imajo v lokalni bazi za katalogizacijo NUK za leto 2005 največ izdanih serijskih publikacij. Med prvimi desetimi so trije javni zavodi in sedem založniških hiš⁹.

Tabela 2: Založniki z največ izdanimi serijskimi publikacijami v letu 2005

založnik	št. izdanih naslovov
Državni izpitni center	55
Statistični urad RS	25
Delo	23
Burda	14
Delo Revije	13
Gorenjski glas	11
Zavod RS za šolstvo	10
Dnevnik	9
Mladinska knjiga	9
Salamon	9

8 Knjižne zbirke so bile izločene zato, ker gre za več monografskih publikacij, združenih pod skupnim naslovom.

9 Po mednarodnem standardu je razlika med založnikom in založniško hišo v tem, da je založniškim hišam založništvo glavna poslovna dejavnost (ISO 9707:1991, stran 3-4). Podobno so v »Revised

3.1 Serijske publikacije glede na vsebino, vrsto, jezik in frekvenco izhajanja

3.1.1 Serijske publikacije glede na vsebino

Pri razvrščanju serijskih publikacij glede na vsebino je potrebno vedeti, da naj bi bile publikacije enkratno razvrščene po UDK vrstilu za statistiko. Ker pa so nekatere serijske publikacije interdisciplinarne, je dalo iskanje po vsebinskem razvrščanju zaradi podvajanja podpolj višje število naslovov (2044 naslovov)¹⁰. V Tabeli 3 smo uporabili priporočila o vsebinskem razvrščanju publikacij¹¹.

Tabela 3: Serijske publikacije glede na vsebino

	vsebinska skupina	UDK vrstilec	št. izdanih naslov.	št. naslovov v %
1.	splošno	0	503	24,7 %
2.	filozofija, psihologija	1	28	1,4 %
3.	verstvo, teologija	2	58	2,8 %
4.	družbene vede	3	5	0,2 %
5.	sociologija, statistika	30-31	49	2,4 %
6.	politika, ekonomija	32-33	127	6,2 %
7.	pravo, javna uprava, socialno delo in socialna pomoč, zavarovalništvo	34, 351- 354, 36	238	11,6 %
8.	vzgoja in izobraževanje, šolstvo, pouk	37	316	15,5 %
9.	etnografija, kulturna antropologija (običaji, folklor, tradicije)	39	14	0,7 %
10.	naravoslovne vede	5	5	0,2 %
11.	matematika	51	20	1,0 %
12.	naravoslovje	52-59	37	1,8 %
13.	medicina	61	102	5,0 %
14.	inženirstvo, tehnologija, industrija, trgovina in obrt	6266-69	113	5,5 %
15.	kmetijstvo, gozdarstvo, živinorejstvo, lov in ribolov	63	62	3,0 %
16.	gospodinjstvo	64	19	0,9 %
17.	menedžment, administracija in organizacija	65	58	2,8 %
18.	umetnost in šport	7	9	0,4 %

recommendation concerning the international standardization of statistics on the production and distribution of books, newspapers and periodicals« založniške hiše podjetja, bodisi zasebna ali javna, katerih glavna poslovna aktivnost je izdajanje tiskanih publikacij, za razliko od ostalih založnikov, kot so inštitucije (akademije, univerze, fakultete; znanstvene, politične, verske, športne in druge organizacije; poslovne in komercialne inštitucije; ipd.), katerim predstavlja izdajanje publikacij sekundarno aktivnost.

10 Podpolje za UDK skupino se je ponovilo 290-krat.

11 *Questionare on Statistics of Book Production in 1999*: UNESCO Institute for Statistics. Uporabljena je bila UDK razvrstitev, namenjena za monografske publikacije.

	vsebinska skupina	UDK vrstilec	št. izdanih naslov.	št. naslovov v %
19.	prostorsko urejanje, urbanizem, arhitektura	70-72	11	0,5 %
20.	likovna umetnost, grafika, fotografija	73-77	18	0,9 %
21.	glasba, gledališče, film, kinematografija	78791-792	33	1,6 %
22.	družabne igre, šport	793-799	101	4,9 %
23.	literarni teksti	8	55	2,7 %
24.	geografija / zgodovina	9	23	1,1 %
25.	geografija	91	9	0,4 %
26.	zgodovina, biografije	92-99	31	1,5 %
	skupaj		2004	99,7 %

Največ serijskih publikacij se je razvrstilo v skupino Splošno (503 naslovov ali 24,6 %). Le še v dve skupini se je razvrstilo več kot 10 % vseh serijskih publikacij (v skupino "Vzgoja in izobraževanje, šolstvo in pouk" se je razvrstilo 316 naslovov – 15,5 %; v skupino "Pravo, javna uprava, socialno delo in socialna pomoč, zavarovalništvo" pa se je razvrstilo 238 naslovov – 11,6 %). V skupino "Politika, ekonomija" se je razvrstilo 127 naslovov (6,2 %), v "Medicino" 102 naslovov (5,0 %) in v "Inženirstvo, tehnologijo, industrijo, trgovino in obrt" 113 naslovov (5,5 %). V ostale skupine se je razvrstilo manj kot 5 % naslovov.

3.1.2 Serijske publikacije glede na vrsto publikacije

Serijske publikacije se glede na vrsto lahko razvrščajo v lokalni bazi za katalogizacijo NUK v pet skupin: periodična publikacija¹², časnik¹³, splošni časopis¹⁴, drugo¹⁵ in knjižna zbirka¹⁶. Kot že rečeno, smo knjižne zbirke pri analizi izločili. Podpolje za vrsto serijske publikacije je obvezno izpolniti ob prejetju prve številke. Ni ponovljivo. Skupina »splošni časopis« se ukinja. Največ serijskih publikacij, izdanih v letu 2005, je bilo razvrščenih v skupino periodičnih publikacij (752 naslovov ali 42,9 %), sledijo druge serijske publikacije (669 naslovov ali 38,1 %). V skupino časnikov je sodilo 262 naslovov ali 14,9 %, najmanj pa je bilo splošnih časopisov (71 naslovov ali 4,0 %).

12 Periodična publikacija je "zvrst serijske publikacije, ki izhaja v rednih intervalih, pogosteje kot enkrat letno, in ponavadi vsebuje posamezne samostojne sestavke." (ISBD(CR): 2005, str. 7)

13 Časnik je "serijska publikacija, ki izhaja v naprej določenih in pogostih intervalih, ponavadi dnevno, tedensko ali dvakrat na teden in poroča o dogodkih in vsebinah splošnega interesa." (ISBD(CR): 2005, str. 4)

14 Skupina »splošni časopis« se ukinja, zato se je tako majhen delež serijskih publikacij razvrstil v to skupino.

15 Sem sodijo serijske publikacije, ki niso časopisi ali časniki, na primer letna poročila ipd.

16 Knjižna zbirka je »več monografij, ki so povezane z drugimi monografijami z dodanim skupnim naslovom« (ISO 9707: 1991, str. 3).

3.1.3 Serijske publikacije glede na jezik

Pri analizi podatkov glede na razvrščanje serijskih publikacij po jeziku pri iskanju v lokalni bazi za katalogizacijo NUK je potrebno opozoriti, da je podpolje za jezik sicer indeksirano, a tudi ponovljivo. Ker opravljena raziskava temelji na dotoku obveznega izvoda, obvezni izvod pa je vezan na zakonodajo določene države, je bilo seveda največ publikacij izdanih v slovenskem jeziku. V samo slovenskem jeziku je bilo izdanih 1593 naslovov ali 93,4 % vseh izdanih serijskih publikacij v samo enem jeziku. V samo enem jeziku je bilo izdanih 1647 naslovov. V slovenskem jeziku, skupaj s še kakšnim jezikom, je bilo izdanih 1645 naslovov ali 88,2 % (vseh naslovov je bilo 1866). Poleg slovenščine se v izdajah pojavi še 14 drugih jezikov. V Tabeli 4 so predstavljeni izdani naslovi serijskih publikacij v letu 2005 glede na jezik publikacije.

Tabela 4: Serijske publikacije glede na jezik publikacije

jezik	št. izdanih naslovov ¹⁷	št. naslovov v %	št. izdanih v samo navedenem jeziku ¹⁸	št. naslovov v enem jeziku v %
slovenski	1645	88,2 %	1539	93,4 %
angleški	139	7,4 %	57	3,5 %
italijanski	23	1,2 %	14	0,9 %
večjezični ¹⁹	16	0,9 %	16	0,3 %
madžarski	15	0,8 %	5	0,2 %
nemški	8	0,4 %	4	0,2 %
hrvaški	6	0,3 %	3	0,3 %
srbski (latinica)	5	0,3 %	5	0,2 %
španski	3	0,2 %	2	0,1 %
albanski	1	0,1 %	1	0,1 %
bosanski	1	0,1 %	0	0
francoski	1	0,1 %	1	0,1 %
grški	1	0,1 %	0	0
latinski	1	0,1 %	0	0
romski	1	0,1 %	0	0
skupaj	1866	100,2 %	1647	99,1 %

17 Podpolje za jezik se je moralo ponoviti 112-krat. Tolikšna je namreč razlika med seštevkom naslovov v tej koloni in dobljenimi naslovi serijskih publikacij v letu 2005.

18 V iskalnem nizu smo izločili vse jezike razen navedenega. To pomeni, da je 1631 naslovov serijskih publikacij, za katere smo v NUK-u dobili obvezne izvode, izšlo le v enem jeziku. Število smo dobili tako, da smo od skupne vsote števil v koloni (1647 naslovov) odšteli večjezične publikacije (16 naslovov).

19 Večjezične serijske publikacije so tiste, katerih vsebina je enakovredno predstavljena v vsaj 3 različnih jezikih.

3.1.4 Serijske publikacije glede na frekvenco izhajanja

Podpolje za vnos frekvence izhajanja pri serijskih publikacijah je potrebno obvezno izpolniti. Ne sme se podvajati. Izpolni se ob prvi prejeti številki serijske publikacije²⁰. Največ prejetih serijskih publikacij je izhajalo občasno (465 naslovov oz. 26,5 %). V Tabeli 5 je navedeno število naslovov serijskih publikacij po posamezni frekvenci izhajanja in odstotek, ki ga število predstavlja glede na vse izdane naslove.

Tabela 5: Serijske publikacije glede na frekvenco izhajanja

frekvenca izhajanja	št. izdanih naslovov	št. izdanih naslovov v %
dnevno	10	6,6 %
dvakrat tedensko	2	0,1 %
tedensko	53	3,0 %
štirinajstdnevno	43	2,5 %
dvakrat mesečno	3	0,2 %
mesečno	313	17,8 %
dvomesečno	75	4,3 %
četrtno	186	10,6 %
trikrat letno	28	1,6 %
dvakrat letno	91	5,2 %
letno	403	23,0 %
vsako drugo leto	14	0,8 %
vsako tretje leto	1	0,1 %
občasno	465	26,5 %
drugo	31	1,8 %
ni znano	36	2,1 %

4 Monografske publikacije

Do 16. januarja 2007, ko je bila opravljena raziskava za monografske publikacije²¹, je NUK po poti obveznega izvoda dobil 5841²² naslovov monografskih pu-

20 Če se je frekvenca spremenila, je to zabeleženo v opombi. Kar pomeni, da predstavljeni podatki kažejo na frekvenco serijskih publikacij, kot so jo imele ob prvi prejeti številki.

21 Monografske publikacije so "dokumenti, ki vsebujejo podrobno in zaključeno študijo o določenem subjektu." (ISO 9707: 1991, stran 3) To so tako knjige kot brošure.

22 Ko je avtorica z istimi iskalnimi izrazi sprožila iskanje za potrebe predstavitve založniške produkcije v letu 2005 - 30. maja 2006, je bilo število prejetih naslovov za 388 manjše. Do konca maja 2006 je namreč NUK prejel 5453 naslovov. Podatek sam po sebi govori o nerednosti dotoka obveznega izvoda po stari zakonodaji.

blikacij z letnico izida 2005, ki jih je izdalo oz. založilo približno 2023 založnikov. Kot že omenjeno, podpolje za založnike tudi pri monografskih publikacijah ni indeksirano, kar pomeni, da se lahko na primer isti založnik, čigar naziv se lahko zapiše na več načinov, v končnem številu pojavi večkrat. V podpolje za založnike je potrebno navesti naziv založnika v taki obliki, kot je naveden v kolofonu; ta oblika pa ni nujno enaka pri vseh publikacijah istega založnika. Več oblik istega založnika se pojavi tudi, kadar so izdane različne jezikovne variante iste publikacije. Kadar je publikacijo izdal več kot en založnik in so naštetni vsi, smo šteli vse navedene slovenske založnike. Razlog, da smo uporabili ta način, je v tem, da štetje založnikov s pomočjo ISBN številke zaradi tega, ker je vse monografske publikacije nimajo, ni mogoče. V pomoč pa ni niti podpolje za dobavitelja, ki sicer je indeksirano. Glede na stari Zakon o obveznem pošiljanju tiskov (ki je veljal do 19. 10. 2006), ki za zavezanca za obvezni izvod praviloma določa tiskarja, so bili do tega datuma dobavitelji praviloma tiskarji, za potrebe tega prispevka pa nas je zanimalo število založnikov.

Razdrobljenost izdajanja monografskih publikacij po založnikih ni tako velika kot pri serijskih publikacijah. Od 43 založb je NUK prejel 20 in več naslovov; njihovih 2262 izdanih naslovov monografskih publikacij predstavlja 42,1 % vsega dobljenega gradiva. Od 1514 založnikov je NUK prejel le en naslov monografskih publikacij (25,9 % vsega gradiva).

Tabela 6: Največji založniki monografskih publikacij z letnico izida 2005

založnik	št. izdanih naslovov
Mladinska knjiga Založba	385
DZS	241
Učila International	217
Modrijan	110
Rokus	109
Tehniška založba Slovenije	80
Karantanija	76
Cankarjeva založba	65
Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije	57
Društvo Mohorjeva družba	49
Študentska založba	48
Družina	46
Založba ZRC, ZRC SAZU	46
Celjska Mohorjeva družba	45
Samozaložba J. Volarič	44
Ekonomska fakulteta	43
Fakulteta za strojništvo	43
Didakta	41
Grafis Trade	40

V Tabeli 6 so navedeni tisti založniki, ki so z letnico izida 2005 izdali, NUK pa jih je prejel kot obvezni izvod, 40 ali več naslovov tiskanih monografskih publikacij. Navedeno je tudi število prejetih naslovov pri posamezni založbi.

4.1 Monografske publikacije glede na različna razvrščanja

4.1.1 Monografske publikacije po jeziku publikacije

Podpolje za jezik v lokalni bazi za katalogizacijo NUK je sicer indeksirano, a ponovljivo. Pri monografskih publikacijah se praviloma naštejejo vsi jeziki publikacije, razen če je na primer publikacija v vseh evropskih jezikih. Le v tem primeru se šteje, da je publikacija večjezična. Pričakovano velik delež dobljenega gradiva je v slovenskem jeziku (85,1 %), saj je obvezni izvod mehanizem, s katerim se v nacionalni knjižnici zbira tiskarska oziroma založniška produkcija določene administrativne enote, največkrat države. Samo v slovenščini je bilo izdanih 5044 naslovov oz. 94,9 % vsega prejetega gradiva, izdanega v samo enem jeziku. Naslednja dva najbolj zastopana sta angleški in nemški jezik. Samo v angleškem jeziku je bilo prejetih 185 naslovov (3,5 %), samo v nemškem jeziku pa 25 naslovov (0,5 %). Monografske publikacije z letnico izida 2005 so bile izdane v 30 različnih jezikih. V Tabeli 7 so predstavljene monografske publikacije po jeziku.

Tabela 7: Monografske publikacije po jeziku

jezik publikacije	št. izdanih naslovov ²³	št. naslovov v %	št. izdanih naslovov v navedenem jeziku ²⁴	št. naslov v enem jeziku v %
slovenski	5560	85,1 %	5044	94,9 %
angleški	582	8,9 %	185	3,5 %
nemški	124	1,9 %	25	0,5 %
italijanski	70	1,1 %	20	0,4 %
hrvaški	39	0,6 %	7	0,1 %
francoski	32	0,5 %	4	0,1 %
madžarski	30	0,5 %	7	0,1 %
srbski (latinica)	20	0,3 %	7	0,1 %
španski	15	0,2 %	1	0,02 %
ruski	11	0,2 %	1	0,02 %
latinski	7	0,1 %	0	0
bosanski	5	0,1 %	1	0,02 %

23 Pri monografskih publikacijah se je podpolje za jezik ponovilo 691 - krat. Tolikšna je namreč razlika med dobljenimi naslovi monografskih publikacij in seštevkem naslovov v tej koloni.

24 V iskalnem nizu smo izločili vse jezike razen navedenega. Seštevke kolone pomeni število naslovov monografskih publikacij, ki imajo izpolnjeno le eno podpolje za jezik (tj. 5313 naslovov). Ko odštejemo še število naslovov, ki imajo kot jezik publikacije navedeno, da so multijezične (tj. 2), dobimo število naslovov, ki so izšli le v enem jeziku (tj. 5311 naslovov).

jezik publikacije	št. izdanih naslovov ²³	št. naslovov v %	št. izdanih naslovov v navedenem jeziku ²⁴	št. naslov v enem jeziku v %
makedonski	5	0,1 %	1	0,02 %
večjezični	5	0,1 %	2 ²⁵	0,04 %
češki	4	0,1 %	0	0
poljski	4	0,1 %	1	0,02 %
romski	4	0,1 %	1	0,02 %
esperanto	2	0,03 %	1	0,02 %
portugalski	2	0,03 %	2	0,04 %
albanski	1	0,02 %	1	0,02 %
katalonski	1	0,02 %	0	0
kitajski	1	0,02 %	0	0
nizozemski	1	0,02 %	0	0
furlanski	1	0,02 %	0	0
starogrški	1	0,02 %	0	0
japonski	1	0,02 %	0	0
norveški	1	0,02 %	0	0
švedski	1	0,02 %	0	0
turški	1	0,02 %	1	0,02 %
ukrajinski	1	0,02 %	1	0,02 %
skupaj	6532	100,28 %	5313	99,92 %

4.1.2 Monografske publikacije – prevodi

Pri monografskih publikacijah smo po podpolju za jezik izvirnega dela poiskali število prevodov. Ti so prevedeni iz 32 različnih jezikov v slovenski jezik (1254 naslovov). 87 naslovov, ki so jih izdali slovenski založniki, pa so prevod v druge jezike. Vse skupaj je bilo prevedenih 1341 naslovov. Največ prevodov je bilo narejenih iz angleščine (688 naslovov oz. 51,3 %). Sledijo prevodi iz nemščine (224 naslovov ali 16,7%) in francoščine (107 naslovov ali 7,9 %). Monografskih publikacij, ki so iz slovenščine prevedene v druge jezike, je 87 naslovov oz. 6,5 %. Več kot 1 % vseh so dosegali še prevodi iz italijanščine (61 naslovov oz. 4,5%), hrvaščine (30 naslovov oz. 2,2 %), španščine (23 naslovov oz. 1,7 %) in nizozemščine (14 naslovov oz. 1,0 %). Iz poljščine in ruščine je bilo prevedeno po 12 naslovov (0,9 %) in iz švedščine 11 naslovov (0,8 %). Deleži prevodov iz ostalih 22 jezikov predstavljajo manj kot 0,5 % vseh prevodov. Po sedem prevodov je bilo narejenih iz češčine, danščine, hebrejščine in staro grščine; pet naslovov prevodov je bilo narejenih iz japonščine, portugalsščine in srbsčine (iz latinice); po 4 naslove prevodov imajo prevodi iz kitajščine, finščine in madžarščine, trije naslovi so bili prevedeni iz latinščine; po dva iz arabščine, katalonščine, moderne grščine in slovaščine. Po en sam naslov je bil preveden iz esperanta, hindu jezika, ostalih indijskih jezikov, norveščine in turščine.

²⁵ Več jezikov, vendar brez slovenščine.

4.1.3 Monografske publikacije po vsebini

Tudi pri monografskih publikacijah se je pojavilo, glede na razvrščanje po UDK skupinah, več zadetkov (6613) kot je bilo prejetih naslovov, kar je posledica razvrščanja ene publikacije v več skupin glede na število obravnavanih vsebinskih tem. Največ obveznih izvodov monografskih publikacij z letnico izida 2005 spada med literarne tekste (1435 oz. 21,7 %). V Tabeli 8 so monografske publikacije razvrščene po vsebini na način, kot ga predlaga UNESCO v »Questionnaire on Statistics of Book Production in 1999«.

Tabela 8: Monografske publikacije glede na vsebino

	vsebinska skupina	UDK vrstilec	št. izdanih naslovov	št. naslovov v %
1.	splošno	0	558	8,4
2.	filozofija, psihologija	1	228	3,4
3.	verstvo, teologija	2	209	3,2
	družbene vede	3	57	0,9
4.	sociologija, statistika	30-31	129	1,9
5.	politika, ekonomija	32-33	307	4,6
6.	pravo, javna uprava, socialno delo in socialna pomoč, zavarovalništvo	34, 351-35436	289	4,4
7.	militarizem	355-359	16	0,2
8.	vzgoja in izobraževanje, šolstvo, pouk	37	423	6,4
9.	trgovina, komunikacije, transport, turizem	38	0	0
10.	etnografija, kulturna antropologija (običaji, folklor, tradicije)	39	84	1,3
11.	filologija, lingvistika	4	0	0
	naravoslovne vede	5	45	0,7
12.	matematika	51	128	1,9
13.	naravoslovje	52-59	291	4,4
	uporabne znanosti			
14.	medicina	61	457	6,9
15.	inženirstvo, tehnologija, industrija, trgovina in obrt	6266-69	300	4,5
16.	kmetijstvo, gozdarstvo, živinorejstvo, lov in ribolov	63	100	1,5
17.	gospodinjstvo	64	77	1,2
18.	menedžment, administracija in organizacija	65	210	3,2
	umetnost in šport	7	55	0,8
19.	prostorsko urejanje, urbanizem, arhitektura	70-72	74	1,1
20.	likovna umetnost, grafika, fotografija	73-77	230	3,5
21.	glasba, gledališče, film, kinematografija	78791-792	127	1,9
22.	družabne igre, šport	793-799	96	1,5
	literatura	8	12	0,2
23a.	zgodovina literature in literarna kritika	81	246	3,7

	vsebinska skupina	UDK vrstilec	št. izdanih naslovov	št. naslovov v %
23b.	literarni teksti	82	1435	21,7
	geografija / zgodovina	9	71	1,1
24.	geografija	91	52	0,8
25.	zgodovina, biografije	92-99	294	4,4
	neopredeljeni	fik	13	0,2

4.1.4 Monografske publikacije po vrsti

4.1.4.1 Strokovna literatura

Prejeto je bilo 3936 naslovov monografskih publikacij, ki imajo izpolnjeno podpolje za vrsto vsebine (gre za monografije, ki niso leposlovje; presenetljivo pa mednje sodijo slikanice in stripi) in ki smo jo poimenovali strokovna literatura. Največji delež znotraj strokovne literature predstavljajo učbeniki – 977 naslovov oz. 25,1 %. Druga najmočnejša je skupina doktorskih disertacij (318 naslovov), magistrskih del (253 naslovov), diplomskih del (59 naslovov) in specialističnih del (7 naslovov), skupaj 637 naslovov oz. 16,2 % vse strokovne literature. Sledijo zborniki – 578 naslovov oz. 14,7 %. Večji delež predstavlja še skupina priručnikov (491 naslovov), vodičev (39 naslovov) in navodil (8 naslovov); skupaj 438 naslovov ali 13,7 %. V skupino katalogov je sodilo 269 naslovov oz. 6,8 %. Ostale monografske publikacije, ki sodijo sem, z izjemo skupine zakonov (50 prejetih naslovov oz. 1,3 %), predstavljajo manj kot odstotek dobljenega gradiva (bibliografije, izvlečki, povzetki, slovarji, enciklopedije, leksikoni, imeniki, statistični pregledi, standardi, tarife, tehnična poročila, raziskovalne naloge na višji ali visoki šoli, izpitno gradivo (testi), razvojna raziskava, pravilniki, statuti in književni prikazi oz. pregledi). Znotraj strokovnih monografij se najde tudi 27 naslovov stripov (0,7 %) in 309 naslovov slikanic. Slikanice z letnico izida 2005 je izdalo 49 založnikov. V Tabeli 9 je navedenih deset založnikov, od katerih je NUK kot obvezni izvod prejel največ slikanic z letnico izida 2005.

Tabela 9: Založniki z največ izdanimi naslovi slikanic z letnico izida 2005

založnik	št. naslovov slikanic
Mladinska knjiga Založba	62
Učila International	30
Tehniška založba Slovenije	26
Grahovac & Grahovac	21
Založba Kres	19
Didakta	18
Otroška knjiga Oka	13
Karantanija	11
Smar-team	11
Ognjišče	10

Ker med strokovno literaturo prevladujejo učbeniki, je v Tabeli 10 navedenih deset založnikov, od katerih je NUK prejel največ naslovov učbenikov z letnico izida 2005. 977 naslovov učbenikov z letnico izida 2005 je izdalo 140 založnikov²⁶. V Tabeli 11 pa je navedenih deset založnikov z največ dobljenih naslovov strokovne literature. Strokovno literaturo z letnico izida 2005, ki jo je NUK prejel kot obvezni izvod, je izdalo 1143 založnikov.

Tabela 10: Založniki z največ izdanimi naslovi učbenikov z letnico izida 2005

založnik	št. naslovov učbenikov
DZS	159
Modrijan	89
Rokus	68
Mladinska knjiga Založba	53
Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije	47
Fakulteta za strojništvo	36
Fakulteta za management	33
Tehniška založba Slovenije	32
Ekonomska fakulteta	30
Fakulteta za elektrotehniko	20

Tabela 11: Založniki z največ izdane strokovne literature z letnico izida 2005

založnik	št. naslovov strokovne literature
Mladinska knjiga Založba	128
Učila International	67
DZS	46
Družina	35
Založba ZRC, ZRC SAZU	33
Rokus	32
Salve	30
Ognjišče	29
GV Založba	26
Cankarjeva založba	25

4.1.4.2 Leposlovje

NUK je po poti obveznega izvoda prejel 1459 naslovov monografskih publikacij z letnico izida 2005, ki imajo izpolnjeno podpolje za literarno zvrst²⁷ in ki jih je izdalo 379 založnikov. Največ literarnih del se je uvrstilo v skupino romanov

26 Presenetljivo se zdi, da je bilo 14 naslovov učbenikov izdanih s strani samozaložnikov.

27 Pri razorščanju leposlovja po različnih literarnih zvrsteh je v lokalni bazi za katalogizacijo NUK možen le en vnos.

(496 naslovov oz. 34,0 %). V skupino kratke proze, kamor sodijo kratka proza, pravljice, anekdote, aforizmi in pregovori, sodi 495 naslovov oz. 35 %²⁸. Produkcija poezije je kar opazna - izdanih je bilo 215 naslovov oz. 14,4 % (v skupino poezije sodijo še uganke (2 naslova) in pesniške antologije (18 naslovov) – skupaj 235 naslovov oz. 16,1 %). Romani, kratka proza in poezija predstavljajo večino izdanega leposlovja (1206 naslovov oz. 82,3 %). Deleži skupine ostalih literarnih zvrsti so komaj omembe vredni: spomini, dnevniki, potopisi, reportaže (70 naslovov ali 4,8 %); druge in mešane literarne zvrsti - 47 naslovov ali 3,2 %; drama - 31 naslovov ali 2,1%; humor in satira - 29 naslovov ali 2,0%; ljudsko slovstvo - 28 naslovov ali 1,9%, esej - 15 naslovov ali 1,0%. Z letnico izida 2005 je NUK prejel kot obvezni izvod 1 naslov leposlovja, ki sodi med pisma ter 12 naslovov različnih govorov.

V Tabeli 12 je predstavljenih deset založnikov, od katerih je bilo prejetih največ naslovov leposlovja z letnico izida 2005. Le dva založnika, Mladinska knjiga Založba in Učila International, sta izdala več kot 100 naslovov leposlovja. Leposlovje je izdajalo 379 založnikov.

Tabela 12: Založniki, ki so izdali največ leposlovnih del z letnico izida 2005

založnik	št. dobljenih naslovov leposlovja
Mladinska knjiga Založba	193
Učila International	133
DZS	56
samozal. J. Volarič	44
Karantanija	42
Grafis Trade	36
Cankarjeva založba	35
Miš	30
Grlica	29
Tehniška založba Slovenije	28

Zanimalo nas je tudi, koliko naslovov bi sodilo v kategorijo izvirna slovenska književnost. S pomočjo UDK vrstilca se da natančno izločiti tako število naslovov vse izvirne slovenske književnosti (prejetih je bilo 443 naslovov) kot tudi število naslovov izvirne slovenske književnosti skupaj z mladinsko književnostjo (684 naslovov).

V Tabeli 13 so navedni tisti založniki, od katerih je bilo dobljenih 10 in več naslovov izvirne slovenske književnosti z letnico izida 2005. Izvirno slovensko književnost, vključno z mladinsko književnostjo, je izdajal 301 založnik. Razpršenost izdajanja je velika: med 301 založniki je kar 92 samozaložnikov (30,6

28 Na visok delež kratke proze vplivajo slikanice in mladinska literatura.

); samozaložnikov in založnikov, ki so izdali le po en naslov, pa je 201 (66,8 %). Podobno velja tudi pri izvorni slovenski književnosti brez mladinske književnosti: izdajalo jo je 230 založnikov, med njimi je bilo kar 75 samozaložnikov (32,6 %); samozaložnikov in založnikov, ki so izdali po 1 izvod, pa je bilo kar 177 (76,9 %). Podatki kažejo, da slovenski založniki izdajajo sorazmerno malo izvorne slovenske književnosti in da levji delež izdajanja le-te nosijo posamezniki.

Tabela 13 : Izvirna slovenska književnost

založba	št. naslovov – izvirna slovenska književnost	št. naslovov – brez mladinske književnosti
Mladinska knjiga Založba	48	14
samozal. J. Volarič	44	44
DZS	39	24
Karantanija	34	8
Litera	16	14
Društvo Mohorjeva družba	15	11
Društvo ljubiteljev berljevih knjig Janezek	14	14
Smar-team	14	0
Cankarjeva založba	13	11
Celjska mohorjeva družba	13	9
Študentska založba	13	12

5 Projekcija

Kot že rečeno, je ena od primarnih funkcij obveznega izvoda publikacij zbiranje narodne kulturne dediščine. 19. oktobra 2006 smo dočakali novi zakon, ki ureja področje zbiranja in hranjenja obveznega izvoda – Zakon o obveznem izvodu publikacij. Prinesel je kar nekaj sprememb oz. novosti. V luči predstavljene analize dotoka obveznega izvoda sta zanimivi predvsem naslednji spremembi, ki ju prinaša Zakon:

- obveznost oddaje obveznega izvoda se od (pretežno) tiskarjev prenese na založnike. Skratka, iskanje števila založnikov za leto 2006 po istih kriterijih kot v tem članku še vedno ne bo dalo natančnejših podatkov o številu založnikov; za publikacije z letom izida 2007 pa bo to izvedljivo;
- novi zakon za vse publikacije, razen za drobn tisk, predpiše kolofon. Med drugim postaneta podatka o nakladi in izdaji obvezna.

Analiza slovenske založniške produkcije za leto 2006 po istih kriterij kot za potrebe tega prispevka bo najbrž pokazala na višje število izdanih publikacij. Vprašanje, ali bo to na račun večje učinkovitosti nove zakonodaje ali na račun dejanske višje produkcije, pa bo ostalo deloma neodgovorjeno.

6 Zaključek

Namen članka ni bil kakršno koli vrednotenje stanja v slovenski založniški produkciji. Glede na to, da se po navedenih kriterij analiza založniške produkcije opravlja prvič, primerjava s stanjem prejšnjih let ni bila izvedena. V članku predstavljeni številčni podatki o založniški produkciji v Sloveniji v luči obveznega izvoda za leto 2005 kažejo predvsem na precejšnjo razdrobljenost produkcije po založnikih. Razdrobljenost produkcije je pri serijskih publikacijah večja kot pri monografskih. Ker analiza temelji na dotoku obveznega izvoda, je bilo posledično največ publikacij izdanih v slovenskem jeziku, kar velja tako za serijske kot za monografske publikacije. Pri serijskih publikacijah sta glede na vsebino najbolj zastopani skupini splošnih publikacij in publikacij, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem, šolstvom in poukom; pri monografskih pa so prednjačili literarni teksti.

Ker dospeli obvezni izvod ni enak celotni založniški produkciji, so predstavljeni podatki le približek dejanskemu stanju. Ocene izpada variirajo vse do 30 % vsega izdanega gradiva. Menimo pa, da je izpad v dotoku gradiva odvisen od vrste gradiva in je manjši pri monografskih in serijskih publikacijah ter večji pri posebnem knjižničnem gradivu. Kljub temu analiza založniške produkcije na temelju prejetega obveznega izvoda odraža razmere o založniški produkciji v Sloveniji. Podatki, kdo so največji založniki serijskih in monografskih publikacij in kaj izdajajo, držijo, saj gre izpad v dotoku obveznega izvoda pri teh dveh vrstah publikacij na račun samozaložb, enkratnih jubilejnih izdaj in podobno.

S sprejetjem Zakona o obveznem izvodu publikacij, ki s premikom zavezanca za pošiljanje obveznega izvoda s tiskarja oz. izdelovalca na založnika in z zagroženimi sankcijami teži k temu, da bi bil izpad pri dotoku obveznega izvoda kar najmanjši, bo tudi naslednja analiza slovenske založniške produkcije v luči obveznega izvoda lahko natančnejša in bolj verodostojna. Ker pa se je Zakon o obveznem izvodu publikacij začel uporabljati šele 19. oktobra 2006, bo prvi številčni pregled slovenske založniške produkcije s predvidenim manjšim izpadom v dotoku obveznega izvoda možen šele za leto 2007.

Viri in literatura

1. Breznik, M. (2003). Učinki založniške industrije in bralne kulture. *Knjižnica*, 47 (4), 23-49.
2. Canadian Book Production Statistics. (1. 3. 2004). Ottawa: National Library of Canada. Pridobljeno 12. 1. 2007 s spletne strani <http://www.collectionscanada.ca/window/s24-1012-e.html>

3. *ISBD(CR) : Mednarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacij in drugih kontinuiranih virov : Revidirani ISBD(S): mednarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacij.* Ljubljana. Narodna in univerzitetna knjižnica, 2005.
4. ISO 9707:1991 (E). Information and documentation – Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodicals and electronic publications. Geneva: International organization for standardization, 1991.
5. Kodrič-Dačić, Eva (2002). Obvezni izvod publikacij. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 12. 12. 2006 s spletne strani <http://www.nuk.uni-lj.si/izobrazevalni/obvezniizvodKODRIC.ppt>
6. Legal Deposit and Publishers Statistics. (17.10.2006). Helsinki: The National Library of Finland. Pridobljeno 12. 1. 2007 s spletne strani <http://www.lib.helsinki.fi/english/publishers/deposit/statistics.htm>
7. Lokalna baza Narodne in univerzitetne knjižnice v modulu za katalogizacijo v sistemu COBISS.
8. Questionnaire on Statistics of Book Productions in 1999. Paris: UNESCO Institute for Statistics. Pridobljeno 12. 1. 2007 s spletne strani http://www.uis.unesco.org/ev.php?ID=5639_201&ID2=DO_TOPIC
9. Revised recommendation concerning the international standardization of statistics on the production and distribution of books, newspapers and periodicals. (1.11.1985). UNESCO organization: Office of International Standard and Legal Affairs. Pridobljeno 12. 1. 2007 s spletne strani http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13146&URL_DO=DO_TOPIC&ULR_SE...
10. Zakon o obveznem izvodu publikacij. (3. 7. 2006). Uradni list Republike Slovenije, 69, str. 7230-7234.

Damijana Kisovec Trček, bibliotekarka, je zaposlena kot referentka za obvezni izvod v Narodni in univerzitetni knjižnici.

Naslov: Leskoškova 12, 1000 Ljubljana

Naslov elektronske pošte: damijana.kisovec@nuk.uni-lj.si